

Stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego dotyczące monitoringu postadopcyjnego

1. Uwagi wstępne

W stanowisku z 12 maja 2025 r. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego jako jeden z kierunków zmian w regulacji przysposobienia wskazała konieczność wprowadzenia rozwiązań prawnych w zakresie monitoringu sytuacji dziecka przysposobionego:

(...) IV. Wprowadzenie monitoringu sytuacji dziecka po przysposobieniu
Monitoring sytuacji dziecka przysposobionego powinien być obligatoryjny i stanowić również mechanizm wykonania planu adopcyjnego, w tym przede wszystkim ustaleń dotyczących kontaktów postadopcyjnych i powodzenia okresu adaptacyjnego. Rozważyć należy zasadność wprowadzenia określonego czasu trwania tego monitoringu (np. 1 rok, 2 lata). Jednostką prowadzącą monitoring powinien być ośrodek adopcyjny lub inny podmiot zajmujący się pomocą rodzinie. (...)

W związku z projektem ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (UD 354), Komisja uznała za niezbędne przedstawienie dodatkowego stanowiska. Ze względu na doniosłość projektowanych zmian, a w tym wprowadzenia monitoringu adopcji zagranicznych, należy się do niej odnieść w szerszym zakresie, wykraczającym poza dokonaną wcześniej przez KKPR generalną ocenę projektowanej zmiany ustawy.

2. Zakres zmiany ustawy odnośnie do monitoringu przysposobienia

Jednym z przepisów objętych projektowaną zmianą jest art. 156, w którym po ust. 1 zaproponowano dodanie nowego ust. 1a, w którym w pkt 1 i 2, wprowadzono możliwość monitorowania losów dziecka po adopcji międzynarodowej, w tym poprzez utrzymywanie kontaktu z przysposobionym i przysposabiającym oraz odbywanie wizyt w miejscu ich pobytu.

W ocenie KKPR równość dzieci w zakresie realizacji ich prawa do bezpieczeństwa wymaga tego, aby stosowanie monitoringu postadopcyjnego było symetryczne, tj. zarówno w przysposobieniach międzynarodowych, jak i krajowych.

Monitoring postadopcyjny zasługuje na wprowadzenie do polskiego systemu prawnego w charakterze obligatoryjnego, ale niemającego charakteru represyjnego mechanizmu towarzyszącego przysposobieniu. Jego istotą nie powinno być sprawdzanie rodziców adopcyjnych ani podważanie trwałości nowo powstałej rodziny, lecz ochrona dobra dziecka w

szczególnie wrażliwym okresie po adopcji, gdy ujawniają się rzeczywiste potrzeby adaptacyjne, emocjonalne, zdrowotne i wychowawcze dziecka. Obecnie rodzina adopcyjna może korzystać ze wsparcia ośrodka adopcyjnego po przysposobieniu, lecz dzieje się to zasadniczo na jej wniosek. Propozycja monitoringu oznaczałaby przejście od modelu wyłącznie fakultatywnej pomocy do modelu systemowego, zaplanowanego wsparcia i obserwacji sytuacji dziecka po adopcji.

Za wprowadzeniem monitoringu przemawia przede wszystkim fakt, że orzeczenie przysposobienia nie kończy procesu budowania rodziny, w szczególności w zakresie tworzenia relacji bezpiecznego przywiązania, lecz otwiera nowy etap. Dopiero po zamieszkaniu dziecka z rodzicami adopcyjnymi w pełnym zakresie ujawniają się konsekwencje wcześniejszych doświadczeń dziecka, jego historia pobytu w pieczy zastępczej, trauma będąca skutkiem separacji, trudności w tworzeniu więzi czy szczególne potrzeby rozwojowe. Monitoring mógłby umożliwić wczesne rozpoznanie sytuacji wymagających wsparcia, zanim przełożą się one na głęboki kryzys rodzinny. W tym sensie byłby rozwiązaniem nie tylko chroniącym dziecko, lecz także realnie wspierającym rodziców adopcyjnych, którzy po zakończeniu postępowania sądowego nie powinni pozostawać sami wobec problemów, których nie sposób było w pełni przewidzieć na etapie kwalifikacji i pierwszego okresu styczności.

Szczególnie istotne jest powiązanie monitoringu postadopcyjnego z planem adopcyjnym, jeżeli taka instytucja zostałaby w przyszłości wprowadzona. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego wskazuje, że monitoring powinien stanowić także mechanizm oceny wykonywania ustaleń wynikających z planu adopcyjnego, zwłaszcza w zakresie kontaktów postadopcyjnych, sposobu przekazywania informacji ważnych dla dziecka oraz przebiegu jego adaptacji w nowym środowisku rodzinnym. Tak rozumiany monitoring nie miałby charakteru abstrakcyjnego ani czysto formalnego, ale odnosiłby się do konkretnych potrzeb konkretnego dziecka i do zobowiązań przyjętych w toku przygotowania adopcji.

Zasadne wydaje się, aby monitoring był czasowo ograniczony - przykładowo do roku z możliwością przedłużenia, licząc od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o przysposobieniu - z możliwością dalszego dobrowolnego korzystania przez rodzinę z pomocy postadopcyjnej. Taki model pozwalałby zachować równowagę między potrzebą ochrony dziecka a koniecznością respektowania autonomii rodziny adopcyjnej i stabilności przysposobienia. Monitoring nie powinien bowiem tworzyć wrażenia, że rodzina adopcyjna ma charakter „warunkowy” lub pozostaje pod długotrwałą kontrolą instytucji publicznych. Jego legitymacja wynikałaby z przejściowego charakteru okresu adaptacyjnego, a nie z trwałego ograniczenia prywatności rodziny.

Podmiotem właściwym do prowadzenia monitoringu powinien być wyspecjalizowany podmiot zajmujący się wspieraniem rodziny, dysponujący kompetencjami psychologicznymi, pedagogicznymi i społecznymi. Właściwy model nie powinien sprowadzać się do sporządzania dokumentacji, lecz obejmować możliwość rozmowy z rodzicami, ocenę potrzeb dziecka, wskazanie form wsparcia oraz — tam, gdzie to konieczne — skierowanie do odpowiednich specjalistów. Należałoby także jasno przesądzić, w jakich sytuacjach wynik monitoringu miałby być przekazywany sądowi opiekuńczemu, a kiedy powinien pozostawać elementem poufnej pomocy postadopcyjnej. Bez takiego rozróżnienia monitoring mógłby być odbierany jako instrument kontroli, co osłabiałoby jego skuteczność i zaufanie rodzin adopcyjnych do instytucji wsparcia.

W rezultacie monitoring postadopcyjny należy postrzegać jako brakujące ogniwo między rozstrzygnięciem sądu o przysposobieniu a rzeczywistym powodzeniem adopcji w życiu dziecka i rodziny. Dobrze zaprojektowany nie ingerowałby nadmiernie w życie rodzinne, lecz zapewniałby, że państwo nie wycofuje się całkowicie z troski o dziecko w momencie wydania postanowienia o adopcji. Byłby wyrazem przyjęcia założenia, że dobro dziecka wymaga nie tylko starannego przygotowania przysposobienia, ale również odpowiedzialnego towarzyszenia mu w pierwszym okresie po jego dokonaniu.

Obowiązkowe wspieranie rodziny adopcyjnej w początkach jej funkcjonowania jest jednym z najskuteczniejszych działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa dziecka i trwałości przysposobienia.

Opracowane przez Zespół problemowy do spraw rodzicielstwa i faktycznej pieczy nad dziećmi.

Warszawa, dnia 27 maja 2026 r.